

*Канд. психол. наук, доцент
кафедри філософії та соціології
З. А. Сивогракова*

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

УНІВЕРСАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ («SOFT-SKILLS») СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ, МЕТОДИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ ЩОДО ЇХ РОЗВИТКУ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗВО

Питання значної ролі у професійній компетентності сучасного фахівця загальних, універсальних її складових, щодо яких використовується термін «soft skills», вже не є дискусійним. І хоча в літературі продовжується обговорення змісту самого поняття «soft skills» і нема вичерпного переліку компетенцій, які можна такими вважати, автори вказують на важливість розвитку у фахівців у тому числі і технічних спеціальностей, вміння працювати в команді, навчатися протягом життя, лідерських навичок [2, 3, 5]. Професійна етика, ефективне спілкування, конструктивні стратегії копінгу, тайм-менеджмент часом вважаються важливішими, ніж технічні навички фахівця-інженера [4]. Дослідження свідчать, що для професійного успіху важливо навчити майбутніх інженерів професійному спілкуванню, що неможливо без розвитку в них рефлексивних здібностей, емпатії, самокритичності [4].

Разом з розумінням важливості «soft skills» як складової професійної компетентності сучасного фахівця, у практиці їх підготовки у ЗВО, процесі формування навчальних планів реалізується часом переконання, що лише дисципліни професійного спрямування забезпечують ефективну підготовку майбутнього професіонала та створюють основу для його кар'єрного зростання [1], а аналіз стандартів підготовки фахівців технічного профілю (зокрема транспортної галузі) показує, що перелік компетенцій вузькоспеціальних, профільних є вагомо ширшим, ніж тих, які можна було би віднести до «soft skills» [2]. Зокрема не відображені у стандартах такі важливі, акцентовані і науковцями, і представниками бізнесу «soft skills» [5], як ініціативність; критичне мислення; лідерство і соціальний вплив; емоційний інтелект.

Зрозуміло, що змісту «soft skills» найбільше відповідають дисципліни гуманітарного, соціально-психологічного спрямування. Крім традиційних і доволі вже звичних у переліку таких гуманітарних дисциплін, існує і досвід курсів, метою і змістом яких є питання розвитку безпосередньо особистості тих, хто навчається, їхньої особистісної ефективності, соціальної компетентності, мотивації, самоусвідомлення (рефлексії) тощо. У таких курсах використовуються методи діалогових семінарів, роботи в малих групах, які при цьому змінюються, участі викладача як коуча та ін. [4].

І все ж таки реалізація певних методологічних психолого-педагогічних підходів, використання відповідного методичного інструментарію можуть значною мірою сприяти розвитку у студентів їхніх універсальних компетенцій і в ході вивчення дисциплін вузькоспеціального змісту. Принципи активності, безперервності психічного розвитку, зростання довільності психічних процесів, покладені в основу психолого-педагогічної взаємодії в ході навчальних курсів; використання інтерактивних методів, серед яких зокрема мозкові штурми, кооперативне навчання, інтерактивні ігри, лекції з інтерактивними елементами; засоби й інструменти дистанційного навчання – презентації, вебінари, виконання індивідуальних завдань зі зворотним зв'язком, творчі проекти тощо, є такими, що створюють умови для розвитку таких «soft skills» студентів, як критичне мислення, рефлексія і саморегуляція, емпатія, адаптивність, креативність – важливі складові емоційного інтелекту.

1. Лавриш Ю. Навички соціальної взаємодії як необхідна складова підготовки інженерів у сучасному університеті. *Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «ПереяславХмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Психологія. 2015. Вип. 37. С. 104–111.

2. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 273 «Залізничний транспорт» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: Наказ МОН України від 04.10.2018 р. № 1067. База даних Науково-методичної ради МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/273-zaliznichniy-transport-bakalavr.pdf> (дата звернення: 15.09.2021).

3. Ткачук І., Сосновенко Н. Розвиток «soft skills» у студентів коледжів. URL: https://lib.iitta.gov.ua/717748/1/Tkachuk_Sosnovenko_soft%20skills_2019_16-18.pdf (дата звернення: 15.09.2021).

4. Berglund, 2014 – Berglund A., F. Heintz Integrating Soft Skills into Engineering Education for Increased Student Throughput and more Professional Engineers / Aseel Berglund, Fredrik Heintz. *LTHs 8:e Pedagogiska Inspirationskonferens*, 17 december, Linköping University, Sweden. 2014. URL: https://www.lth.se/fileadmin/lth/genombrottet/konferens2014/11_Berglund_Heintz.pdf (дата звернення: 15.09.2021).

5. The Future of Job Report 2018 World Economic Forum. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf (дата звернення: 15.09.2021).

*канд. філос. наук, доцент кафедри
філософії та соціології
В. О. Даніл'ян*

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

ДУАЛЬНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА НЕДОЛІКИ

Останніми десятиліттями технології та виробництво у світі настільки динамічно змінюються, що освіта не завжди встигає реагувати на нові виклики, що постають перед нею. Занепокоєння викликає те, що потенційні роботодавці все частіше наголошують про відірваність